

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย Learning management to develop social skills in early childhood

บงกชรัตน์ ภูวนานา¹
สุชาดา หวังสิทธิเดช²
รัตติกาล สารทอง³
รุ่งลาวัลย์ ละอาคา⁴
บงกชกร ศุภเกษร⁵
รณชัย ภูวนานา⁶

Bongkotrat Poowanna¹
Suchada Wangsitthidet²
Rattikan Sarnkong³
Runglawan Laumka⁴
Bongkotkorn Supakesorn⁵
Ronnachai Poowanna⁶

Received: July 24,2024 Revised: November 15,2024 Accepted: November 20,2024

บทคัดย่อ

การพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กปฐมวัยเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับความสำเร็จทั้งในด้านการศึกษาและชีวิตส่วนตัวในอนาคต การเรียนรู้ทักษะทางสังคมตั้งแต่ในวัยเด็กส่งผลให้เด็กสามารถปรับตัวและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมได้อย่างมั่นคง บทความนี้ได้นำเสนอแนวการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาทักษะดังกล่าว โดยอ้างอิงจากการวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยบทความนี้จะนำเสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 7 แนวทางได้แก่ การจัดกิจกรรมกลุ่ม การเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดี การเลี้ยงดูที่เหมาะสม การสอนแบบบูรณาการ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ การประเมินและการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ล้วนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็ก กิจกรรมกลุ่มช่วยพัฒนาเด็กในเรื่องการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการเรียนรู้ที่จะเข้าใจและยอมรับความหลากหลาย การเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีช่วยส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับค่านิยมที่ดีในสังคม การเลี้ยงดูที่เหมาะสมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาในทุกด้าน การสอนแบบบูรณาการช่วยให้เด็กได้รับความรู้และทักษะที่ครอบคลุม การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัย เด็กสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลต่างๆ ซึ่งช่วยเพิ่มความสนใจและความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนรู้ การประเมินและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องช่วยให้

¹²³⁴ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

⁵ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

⁶ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

¹²³⁴ Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University

⁵ Faculty of Education, Mahasarakham University

⁶ Faculty of Natural Resources, Rajamangala University of Technology Isan Sakonnakhon Campus,

⁶ Corresponding author Email: Ronnachai.pw@rmuti.ac.th

การสอนสามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของเด็กแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้สรุปว่า การจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสามารถช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้อย่างยั่งยืน และเป็นการวางรากฐานที่สำคัญสำหรับการเติบโตอย่างมีคุณภาพในทุกมิติของชีวิต

คำสำคัญ: ทักษะทางสังคม, เด็กปฐมวัย, การจัดการเรียนรู้

Abstract

The development of social skills in early childhood is crucial for future success in both academic and personal life. Early acquisition of these skills enables children to adapt to their social environment and build strong, positive relationships. This article presents effective teaching strategies aimed at enhancing these vital skills, drawing on research from both Thailand and international contexts. The study reveals that group activities, character building, appropriate upbringing, integrated teaching methods, and the use of technology in education all play critical roles in fostering children's social skills. Group activities help children develop teamwork, collaboration, and the ability to understand and embrace diversity among their peers. Character building encourages behaviors that align with positive societal values, instilling a strong moral foundation. Appropriate upbringing creates a nurturing environment conducive to holistic learning and development, ensuring children grow in a balanced and supportive setting. Integrated teaching methods provide a comprehensive education that encompasses both academic knowledge and essential life skills. The use of technology in education is a key tool for creating diverse and modern learning experiences, enabling children to access information and engage with digital media, which enhances their interest and understanding of the curriculum. Continuous assessment and improvement of teaching practices ensure that educational approaches remain responsive to the unique needs of each child. This article concludes that well-structured and effective teaching methods can sustainably develop social skills in early childhood, laying a solid foundation for quality growth and long-term success in all aspects of life.

Keywords: Social skills, Early childhood, Learning management

บทนำ

การพัฒนาทักษะทางสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเติบโตและพัฒนาของเด็กในช่วงปฐมวัย ทักษะทางสังคมช่วยให้เด็กสามารถสื่อสาร ร่วมมือ และเข้าใจผู้อื่นได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตในสังคม (กรมวิชาการ, 2526: 31) การจัดการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมจึงมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กในการใช้ชีวิตในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 4) การพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมและจิตใจของเด็กกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว การเสริมสร้างทักษะทางสังคมในช่วงนี้ช่วยให้เด็กสามารถมีพื้นฐานที่ดีในการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ทั้งทางด้านอารมณ์ สติปัญญา และจิตวิญญาณ (กุลยา ตันติผลาชีวะ,

2551: 12-20) การนำหลักการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน หรือการคิดเชิงบริหารเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจึงขึ้นอยู่กับครู ผู้ปกครองเลือกให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาเด็ก ปฐมวัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยอย่างเต็มศักยภาพ (ดุขฎิ อุปการ และอรปรียา ญาณะชัย, 2561:1635-1651) จากการศึกษาของ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546) กล่าวว่าหนึ่งในแนวทางที่มี ประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยคือการใช้กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มไม่เพียง แต่ช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กผ่านการทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่ยังช่วยเสริมสร้างทักษะการ สื่อสาร ความอดทน และการแก้ไขปัญหา การจัดกิจกรรมเช่นการเล่นเกมกลุ่ม การทำงานเป็นทีม และ การแบ่งปันของเล่นสามารถช่วยเสริมสร้างทักษะเหล่านี้ได้

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็ก ปฐมวัยแห่งชาติของสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนพื้นที่จังหวัดชลบุรี พบว่าปัญหา คือ ครู หรือผู้ดูแลเด็กไม่จบ การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย จึงทำให้สถานรับเลี้ยงเด็กไม่มีการจัดทำแผนการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ และตัวบ่งชี้ เกณฑ์ และรายละเอียดการพิจารณาบางประเด็นของมาตรฐาน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติมีการกำหนดที่กว้างเกินกว่าช่วงอายุของเด็ก เป็นสาเหตุที่ทำให้ครูและ ผู้ดูแลเด็กไม่สามารถดำเนินการตามมาตรฐานได้ (ชาดา อุ่นประดิษฐ์, 2567: 120-134) รวมทั้งผลการ วิเคราะห์ปัญหาของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีปัญหาในด้านการ อบรมเลี้ยงดู ด้านความพร้อมและพัฒนาการของเด็กและด้านการบริหารจัดการ (อภิรติ ไชยกาล, 2565:1187-1200) การจัดกิจกรรมกลุ่มยังช่วยสร้างความรู้สึกร่วมของการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งเป็นสิ่งที่ สำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก นอกจากการใช้กิจกรรมกลุ่มแล้ว การสร้างเสริมลักษณะ นิสัยที่ดีเป็นอีกวิธีหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก การสอนเด็กให้รู้จักการมีน้ำใจ การแบ่งปัน และการเคารพผู้อื่นเป็นสิ่งที่สำคัญ (กรมวิชาการ, 2526:31) การใช้เรื่องราว นิทาน หรือ บทเรียนที่มีเนื้อหาสอนให้เด็กเข้าใจและปฏิบัติตามคุณธรรมต่าง ๆ เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีในเด็กปฐมวัยยังช่วยเสริมสร้างพื้นฐานทางจริยธรรมที่มั่นคงสำหรับการ เติบโตในอนาคต การเลี้ยงดูที่เหมาะสมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ผู้ปกครอง สามารถสนับสนุนการพัฒนาทักษะเหล่านี้ได้โดยการเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างสภาพแวดล้อมที่ เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2542: 1-23) การสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรัก ความอบอุ่น และการสนับสนุนทางอารมณ์ช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในการแสดงออกทางความคิดและ ความรู้สึก การสร้างกิจวัตรประจำวันและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนช่วยเสริมสร้างความรู้สึกร่วมของความมั่นคงและ ความปลอดภัยในเด็ก ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคม การใช้การจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการเป็นอีกหนึ่งวิธีที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการผสมผสานทักษะ ทางสังคมเข้าไปในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น การใช้วิชาภาษาไทยในการเล่าเรื่องและการสร้าง บทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันและความร่วมมือ การใช้วิชาคณิตศาสตร์ในการจัดกิจกรรมกลุ่มที่ เน้นการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหา การใช้วิชาวิทยาศาสตร์ในการสอนผ่านการทดลองที่เด็กต้อง ร่วมมือกันทำ การบูรณาการทักษะทางสังคมเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้และฝึกฝน ทักษะเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551: 12-20) Prensky (2001) ยังกล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อยู่เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ปฐมวัยได้ การใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น วิดีโอที่แสดงการทำงาน ร่วมกัน การใช้แอปพลิเคชันที่ช่วยในการฝึกทักษะการสื่อสารและการแก้ไขปัญหา สามารถช่วยเสริมสร้าง

ทักษะทางสังคมของเด็กได้ นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยียังช่วยให้เด็กมีโอกาสรู้และฝึกฝนทักษะทางสังคมผ่านการเล่นเกมที่มีการออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการแก้ไขปัญหา

การพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กปฐมวัยไม่เพียงแต่ช่วยให้พวกเขาเติบโตเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการปรับตัวและการทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่ยังมีผลต่อความสำเร็จในชีวิตในระยะยาว การสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งในช่วงวัยนี้สามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ดีในด้านการศึกษาและการสังคมในอนาคต ดังนั้น การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและควรได้รับความสนใจจากครูและผู้ปกครองอย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์

เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับเตรียมเด็กปฐมวัยให้พร้อมสำหรับการเข้าสังคมและการเรียนรู้ในอนาคต

เนื้อหา

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถทำได้หลายวิธี โดยมี การนำเสนอวิธีการหลักๆ ดังนี้

1. กิจกรรมกลุ่ม

กิจกรรมกลุ่มช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กผ่านการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้ที่จะรอคอย ความอดทน และการแบ่งปัน (คมเพชร ฉัตรศุภกุล, 2546) เช่น การเล่นเกมกลุ่ม การทำงานเป็นทีม และการแบ่งปันของเล่นสามารถช่วยเสริมสร้างทักษะเหล่านี้ได้ นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมกลุ่มยังช่วยสร้างความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก

กิจกรรมกลุ่มมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็กได้ ตัวอย่างเช่น การเล่นเกมที่ต้องใช้ความร่วมมือ การทำงานกลุ่มในการแก้ไขปัญหา หรือการแสดงบทบาทสมมติ ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมกลุ่มยังต้องมีการวางแผนและการดูแลอย่างใกล้ชิดจากครูผู้สอน เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่ดีและเป็นประโยชน์สูงสุด (Piaget, 2013) โดยกิจกรรมกลุ่มสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท ได้แก่

1.1. กิจกรรมการเล่น: การเล่นเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก การเล่นในกลุ่มช่วยให้เด็กได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแบ่งปันของเล่น และการรอคอย การเล่นที่มีความท้าทายยังช่วยเสริมสร้างทักษะการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ (Vygotsky, 1978)

1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน: การเรียนรู้ร่วมกันเป็นกระบวนการที่เด็กได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และทำงานร่วมกับเพื่อน การทำงานกลุ่มในวิชาต่าง ๆ เช่น การแก้ไขปัญหาทางคณิตศาสตร์ หรือการทำโครงการวิทยาศาสตร์ เป็นวิธีที่ดีในการเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกัน (Johnson & Johnson, 1989)

1.3 กิจกรรมการสร้างสรรค: การทำงานศิลปะร่วมกัน เช่น การวาดภาพ การปั้นดินน้ำมัน หรือการสร้างสิ่งประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกันและการสื่อสารระหว่างเด็ก การแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกันในกระบวนการสร้างสรรค์ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีมและการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น (Gardner, 1983) โดยจากการศึกษาของ จูเลียท พัย ธรรมสิริวัฒน์ และปัทมาวดี เล่ห์มงคล (2559) พบว่ากิจกรรมการเล่นที่เด็กชอบมากที่สุดคือ เกมปั้นดินให้เป็นดาว เป็นเกมที่ให้เด็กๆ จับคู่กันแล้วครูมีผ้าปิดตาให้ จากนั้นครูแจกดินน้ำมันให้เด็ก ๆ ช่วยกันปั้นเป็นรูปอะไรก็ได้ 1 อย่าง เหตุผลที่เด็ก ๆ ชอบเพราะเด็ก ๆ บอกว่าเป็นกิจกรรมที่ตื่นเต้น ไม่เคย

ทำมาก่อน เพราะพอปิดตาแล้วจะมืดแล้วยังต้องพยายามปั้นดินน้ำมันอีก อาจเป็นเพราะเด็กในวัยนี้เรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัส และในโรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่ในปัจจุบันเน้นที่การอ่าน เขียน ทำให้เด็กไม่ค่อยมีกิจกรรมศิลปะหรือประดิษฐ์ (จุฑาทิพย์ ธรรมสิริวัฒน์ และปัทมาวดี เล่ห์มงคล, 2559)

1.4 กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ: การเล่นบทบาทสมมติช่วยให้เด็กได้ฝึกทักษะการสื่อสารการทำงานร่วมกัน และการเข้าใจผู้อื่น การแสดงบทบาทต่าง ๆ เช่น การเป็นครู นักเรียน หรือพ่อแม่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหาและการปรับตัวในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง (Erikson, 1950) ซึ่งจากการประเมินทักษะทางสังคมด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น หลังการจัดกิจกรรม การเล่นบทบาทสมมติ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเนื่องจากกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมตินั้นช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงออกผ่านการคำพูด พฤติกรรม รวมถึงท่าทางตามลักษณะนิสัยและประสบการณ์ของตนเองร่วมกับกลุ่มเพื่อนภายในชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการพูดคุยแลกเปลี่ยน และแสดงความคิดเห็นระหว่างกัน อีกทั้งยังช่วยในการสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ในระหว่างการเรียนรู้ รุ่งนภา คำไพ. (2564: 127-134)

การจัดกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียนปฐมวัยยังควรคำนึงถึงความหลากหลายของเด็กในด้านความสามารถและความสนใจ เพื่อให้ทุกคนได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ การสร้างบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญ การใช้คำชมและการสนับสนุนในทางที่สร้างสรรค์ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองของเด็ก (Kohn, 1993)

การวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มมีผลต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Slavin (1995) พบว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานกลุ่มช่วยเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกันและการสื่อสารในเด็กปฐมวัย งานวิจัยของ Johnson & Johnson (2009) ยังชี้ให้เห็นว่าการทำงานกลุ่มช่วยเพิ่มความสามารถในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจของเด็ก

2. การสร้างเสริมลักษณะนิสัย

การสร้างเสริมวินัยในเด็กปฐมวัย ควรเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างครู และพ่อแม่ โดยครูต้องทำให้พ่อแม่ รู้สึกสบายใจในการสื่อสารกับครู ซึ่งการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่จะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสังคม และเสริมสร้างวินัยในเด็กปฐมวัยนั้น ควรอยู่บนรากฐานของความรัก ความจริงใจ ทำได้โดยการทำความเข้าใจและเรียนรู้ธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละวัยและแต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปโดยผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดี เอาใจใส่เด็กอย่างสม่ำเสมอ ให้ความรับความอบอุ่น มีความยุติธรรม ให้เด็ก (สิรินทร์ ลัดดาภิบาล บุญเชิดชู และคณะ, 2566:36-50) การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีเป็นอีกวิธีหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก การสอนเด็กให้รู้จักการมีน้ำใจ การแบ่งปัน และการเคารพผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญ (กรมวิชาการ, 2526: 31) การใช้เรื่องราว นิทานหรือบทเรียนที่มีเนื้อหาสอนให้เด็กเข้าใจและปฏิบัติตามคุณธรรมต่าง ๆ เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีในเด็กปฐมวัยยังช่วยเสริมสร้างพื้นฐานทางจริยธรรมที่มั่นคงสำหรับการเติบโตในอนาคต การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีสามารถทำได้หลายวิธี ตัวอย่างเช่น

2.1 การเล่านิทานและเรื่องราวที่มีคุณธรรม: การเล่านิทานและเรื่องราวที่มีคุณธรรมช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจคุณค่าของการมีน้ำใจ การแบ่งปัน และการเคารพผู้อื่น การใช้เรื่องราวที่เด็กสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการสอนคุณธรรม (Kohlberg, 1984)

2.2 การสร้างสรรค์กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม: การจัดกิจกรรมที่มีเนื้อหาส่งเสริม

คุณธรรม เช่น การเล่นบทบาทสมมติที่เด็กต้องแสดงความเป็นน้ำใจ การทำงานกลุ่มที่เด็กต้องแบ่งปันและช่วยเหลือกัน เป็นวิธีที่ดีในการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดี (Piaget, 2013)

2.3 การเป็นแบบอย่างที่ดี: ครูและผู้ปกครองสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงคุณธรรมเด็กเห็น การแสดงออกที่เป็นมิตรและมีน้ำใจในชีวิตประจำวันช่วยเสริมสร้างคุณธรรมในเด็ก (Bandura, 1977)

2.4 การใช้คำชมและการให้กำลังใจ: การใช้คำชมและการให้กำลังใจในทางที่สร้างสรรค์ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองและการแสดงออกทางความคิดและความรู้สึกของเด็กการสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรักและการสนับสนุนช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในการทำสิ่งที่ถูกต้อง (Kohn, 1993)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่าการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีมีผลดีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Lickona (1991) พบว่าการสอนคุณธรรมช่วยเสริมสร้างความรู้สึกของความรับผิดชอบและการเคารพผู้อื่นในเด็ก งานวิจัยของ Berkowitz & Grych (1998) ยังชี้ให้เห็นว่าการสอนคุณธรรมช่วยเพิ่มความสามารถในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจของเด็ก นอกจากนี้การสอนเรื่องศีลให้เด็กเล็กควรเริ่มจากสิ่งที่เด็กเข้าใจและพบเจอในชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อเด็กทำสิ่งที่ไม่เหมาะสมหรือใช้คำพูดไม่สุภาพ เราควรใช้สถานการณ์นั้นเพื่ออธิบายและชี้แนะว่าการพูดหรือทำแบบนี้เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ พร้อมทั้งชี้แจงถึงผลที่อาจเกิดขึ้นหากทำอีก แต่ในขณะเดียวกัน หากเด็กแสดงออกในทางที่เหมาะสมหรือใช้คำพูดที่ดี เราสามารถให้กำลังใจด้วยคำชมเชยหรือรางวัลเล็กน้อย การทำเช่นนี้จะช่วยให้เด็กค่อย ๆ จดจำและซึมซับว่าอะไรคือพฤติกรรมที่ดีและควรทำซ้ำ ด้วยการสนับสนุนจากทั้งผู้ปกครองและครูที่คอยดูแลอย่างใกล้ชิดและนำแนวทางไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความเข้าใจของเด็ก (เตือนใจ ผางคำ และนันทา โพธิ์คำ, 2565:322-334)

3. การเลี้ยงดูที่เหมาะสม

กุหลาบ ตันติผลาชีวะ (2542 :1-23) กล่าวว่า การเลี้ยงดูที่เหมาะสมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ผู้ปกครองสามารถสนับสนุนการพัฒนาทักษะเหล่านี้ได้โดยการเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรัก ความอบอุ่น และการสนับสนุนทางอารมณ์ช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในการแสดงออกทางความคิดและความรู้สึก การสร้างกิจวัตรประจำวันและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความปลอดภัยในเด็ก ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคม การเลี้ยงดูที่เหมาะสมสามารถทำได้หลายวิธี

พ่อแม่ถือเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในชีวิตของลูก และมีบทบาทในการสร้างพื้นฐานบุคลิกภาพที่มั่นคงให้กับพวกเขา หากพ่อแม่ต้องการให้ลูกเติบโตในลักษณะใด ก็ควรปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างให้เหมาะสม การเลี้ยงดูเด็กในยุคปัจจุบันควรมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างครบถ้วน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และปัญญา โดยที่พ่อแม่และมีบทบาทที่สำคัญเท่าเทียมกัน ซึ่งแต่ละฝ่ายมีคุณลักษณะเฉพาะที่สามารถถ่ายทอดให้กับลูกได้ตามบทบาทและเพศของเด็ก นอกเหนือจากการเป็นต้นแบบที่ดี พ่อแม่ยังควรให้ความรัก ความใส่ใจ และยอมรับในตัวลูกอย่างแท้จริง พร้อมทั้งสนับสนุนการเรียนรู้และส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ดี นอกจากนี้ การสอนให้ลูกมีเจตคติและค่านิยมที่ดีงาม รวมถึงการให้ความยืดหยุ่นตามความเหมาะสมจะช่วยให้ลูกเติบโตอย่างมีความสุข การเลี้ยงดูที่เหมาะสมจะส่งผลให้เด็กมีความรับผิดชอบ มีความมั่นใจในตัวเอง ปรับตัวได้ดี และมีความภาคภูมิใจในตัวเอง พวกเขาจะมีทักษะในการแก้ปัญหาและเรียนรู้ได้เร็ว นอกจากนี้ ยังมีความมั่นคงทางอารมณ์และรู้สึกว่าคุณค่าการเลี้ยงดูของพ่อแม่จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้เด็กยุคใหม่สามารถเติบโตอย่างเต็มศักยภาพ

สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุค 4.0 และพร้อมเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ในอนาคต (ธนาพูน วงศ์ษา และรุจิรา มณีชม, 2563:102-112) ตัวอย่างเช่น

3.1 การให้ความรักและการสนับสนุนทางอารมณ์: การให้ความรักและการสนับสนุนทางอารมณ์ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองและการแสดงออกทางความคิดและความรู้สึกของเด็ก การสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรักและความอบอุ่นช่วยให้เด็กมีความรู้สึกของความปลอดภัยและความมั่นคง (Baumrind, 1991)

3.2 การสร้างกิจวัตรประจำวันและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน: การสร้างกิจวัตรประจำวันและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนช่วยเสริมสร้างความรู้สึกของความมั่นคงและความปลอดภัยในเด็ก การสร้างกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนช่วยให้เด็กเข้าใจและปฏิบัติตามได้ง่ายขึ้น (Baumrind, D., & Black, A. E., 1967:291-327.)

3.3 การให้คำชมและการให้กำลังใจ: การใช้คำชมและการให้กำลังใจในทางที่สร้างสรรค์ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองและการแสดงออกทางความคิดและความรู้สึกของเด็ก การสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรักและการสนับสนุนช่วยให้เด็กมีความมั่นใจในการทำสิ่งที่ถูกต้อง (Kohn, 1993)

3.4 การเป็นแบบอย่างที่ดี: ผู้ปกครองสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงคุณธรรมและพฤติกรรมที่เหมาะสมให้เด็กเห็น การแสดงออกที่เป็นมิตรและมีน้ำใจในชีวิตประจำวันช่วยเสริมสร้างคุณธรรมในเด็ก (Bandura, 1977)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่าการเลี้ยงดูที่เหมาะสมมีผลดีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Baumrind (1991) พบว่าการเลี้ยงดูที่มีการสนับสนุนทางอารมณ์และการสร้างกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองและการแสดงออกทางความคิดและความรู้สึกของเด็ก งานวิจัยของ Bronfenbrenner (1979) ยังชี้ให้เห็นว่าการเลี้ยงดูที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมและการแก้ไขปัญหาของเด็ก และจากการรายงานของ อธิโสภิญ ทองไทย และคณะ (2566) พบว่าผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลหลักของเด็กปฐมวัยถึงร้อยละ 56.7 ซึ่งมีระดับความรู้ด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กในระดับปานกลางและจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดูเด็กที่อยู่ในระดับต่ำถึงร้อยละ 94.4 และการตัดสินใจในการดูแลที่ถูกต้องมีเพียงร้อยละ 49.6 ผลลัพธ์จากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ไม่ได้รับการดูแลจากพ่อแม่โดยตรง ทำให้ผู้ดูแลครึ่งหนึ่งขาดทักษะที่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม ดังนั้น ควรสนับสนุนงานในชุมชนและจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อให้เด็กสามารถอยู่กับพ่อแม่ได้ พร้อมกับเพิ่มความรู้และความเข้าใจแก่ผู้ดูแลเด็กในชุมชนเพื่อส่งเสริมการตัดสินใจในการเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง ครอบคลุมทุกด้านของการดูแล เช่น การให้โภชนาการที่เหมาะสม การสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก การเล่น การเล่านิทาน การจัดการสุขภาพช่องปาก การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย รวมถึงการส่งเสริมการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็ก

4. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นอีกหนึ่งวิธีที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการผสมผสานทักษะทางสังคมเข้าไปในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น การใช้วิชาภาษาไทยในการเล่าเรื่องและการสร้างบทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันและความร่วมมือ การใช้วิชาคณิตศาสตร์ในการจัดกิจกรรมกลุ่มที่เน้นการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหา การใช้วิชาวิทยาศาสตร์ในการสอนผ่านการทดลองที่เด็กต้องร่วมมือกันทำ การบูรณาการทักษะทางสังคมเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้และฝึกฝนทักษะเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551 : 12-20)

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีหลายรูปแบบที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ตัวอย่างเช่น

4.1 การบูรณาการทักษะทางสังคมด้านการใช้ภาษา: การใช้ภาษาไทยในการเล่าเรื่อง และการสร้างบทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันและความร่วมมือ การใช้บทเรียนที่มีเนื้อหาสอนคุณธรรม และทักษะทางสังคมช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Piaget, 2013)

4.2 การบูรณาการทักษะทางสังคมด้านการใช้ตัวเลข: การใช้ตัวเลขทางคณิตศาสตร์ ในการจัดกิจกรรมกลุ่มที่เน้นการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหา การใช้ปัญหาที่ต้องการการแก้ไขร่วมกัน ช่วยเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกันและการแก้ไขปัญหา (Vygotsky, 1978)

4.3 การบูรณาการทักษะทางสังคมด้านการใช้วิทยาศาสตร์: การใช้วิทยาศาสตร์ในการสอนผ่านการทดลองที่เด็กต้องร่วมมือกันทำ การสร้างสรรค์กิจกรรมที่ต้องการการทำงานร่วมกันและการสื่อสารช่วยเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกันและการแก้ไขปัญหา (Dewey, 1938)

4.4 การบูรณาการทักษะทางสังคมด้านการใช้กิจกรรมศิลปะ: การทำงานศิลปะร่วมกัน เช่น การวาดภาพ การปั้นดินน้ำมัน หรือการสร้างสิ่งประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกันและการสื่อสารระหว่างเด็ก การแสดงความคิดสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกันในกระบวนการสร้างสรรค์ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีมและการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น (Gardner, 1983)

จะเห็นว่าครูมีบทบาทสำคัญในการออกแบบและดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ครูต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาต่างๆ และสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาเหล่านั้นเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ครูยังต้องมีทักษะในการจัดการชั้นเรียนและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย การฝึกอบรมครูให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจึงเป็นสิ่งสำคัญ (Darling-Hammond, 2006) แม้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจะมีประโยชน์มากมาย แต่ก็มีความท้าทายที่ครูและโรงเรียนต้องเผชิญ เช่น การจัดการเวลาในการจัดการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงเนื้อหาต่างๆ เข้าด้วยกัน และการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย การแก้ไขปัญหาเหล่านี้ต้องอาศัยการวางแผนที่ดีและการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน (Fullan, 2007) โดยแนวทางในการแก้ไขปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ครูและโรงเรียนควรมีการวางแผนและการดำเนินการที่เป็นระบบ การใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและการประเมินผลที่ครอบคลุมจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้เด็กได้รับการเรียนรู้อย่างเต็มที่ (Epstein, 2001)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีผลดีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Slavin (1995) พบว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานกลุ่มและการบูรณาการทักษะทางสังคมช่วยเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกันและการสื่อสารในเด็กปฐมวัย งานวิจัยของ Johnson & Johnson (2009) ยังชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการช่วยเพิ่มความสามารถในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจของเด็ก และจากการศึกษาของ เอกชัย อีร์ภักศิริ และคณะ (2567) พบว่าการบูรณาการทักษะดนตรีพื้นบ้านผ่านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมที่มีโครงสร้างครบถ้วนทั้งการแนะนำ ฝึกปฏิบัติ สรุป และประเมินผล ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะดนตรีได้อย่างต่อเนื่อง

สอดคล้องกับพื้นฐานและบริบทของผู้เรียน ผลลัพธ์ชี้ให้เห็นว่าแนวทางนี้เพิ่มทักษะการปฏิบัติดนตรีและความพึงพอใจในการเรียนรู้ของนักเรียน

5. การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้

การใช้เทคโนโลยีในรูปแบบที่สร้างสรรค์ เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมทักษะสำหรับเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้เด็กมีทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น เตรียมพร้อมให้เด็กสามารถเรียนรู้และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการให้เด็กใช้เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต หรือกล้องถ่ายภาพเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างสร้างสรรค์ พร้อมกับการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการสำรวจและเข้าใจโลก ช่วยเสริมทักษะการคิด สนทนาอย่างมีเหตุผล และร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ อย่างสนุกสนาน นำไปสู่การสร้างประสบการณ์และพัฒนาความรู้ที่มั่นคง ดังนั้นการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และปัญญา พร้อมกันนั้นยังช่วยเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้เด็กเติบโตเป็นคนที่มีความคิดเป็นระบบ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีวิจารณญาณ พร้อมทั้งจะเข้าร่วมในสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างมีคุณค่า (อัครพล ไชยโชค, 2562: 519-538) การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้มีหลายรูปแบบที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ตัวอย่างเช่น

5.1 การใช้วิดีโอเพื่อการเรียนรู้: การใช้วิดีโอที่มีเนื้อหาส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น วิดีโอที่แสดงการทำงานร่วมกัน การแก้ไขปัญหา และการสื่อสาร ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Bandura, 1977)

5.2 การใช้แอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้: การใช้แอปพลิเคชันที่มีการออกแบบมาเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น แอปพลิเคชันที่ช่วยในการฝึกทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการแก้ไขปัญหา ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Gee, 2007)

5.3 การใช้เกมเพื่อการเรียนรู้: การใช้เกมที่มีการออกแบบมาเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น เกมที่ต้องการการทำงานร่วมกัน การแก้ไขปัญหา และการสื่อสาร ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Prensky, 2001)

ซึ่งการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน และคอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เครื่องมือเหล่านี้ช่วยให้เด็กสามารถเข้าถึงข้อมูลและเนื้อหาการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ การใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยียังช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็ก โดยการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ผ่านทางเทคโนโลยี (ราศรี ทองสวัสดิ์, 2542) การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จได้อย่างเต็มที่ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและชุมชน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและการใช้ทรัพยากรในชุมชนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้จะช่วยให้การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Epstein, 2001)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้มีผลต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ Gee (2007) พบว่าการใช้เกมเพื่อการเรียนรู้ช่วยเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกันและการแก้ไขปัญหาในเด็กปฐมวัย งานวิจัยของ Prensky (2001)

ยังชี้ให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ช่วยเพิ่มความสามารถในการสื่อสารและการแก้ไขปัญหาของเด็ก

6. การประเมินการจัดการเรียนรู้

การประเมินการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย การใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายในการประเมินทักษะทางสังคมของเด็ก เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสอบถาม ช่วยให้ครูสามารถรับรู้และเข้าใจความสามารถและความต้องการของเด็กได้นอกจากนี้ การประเมินยังช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของเด็กได้ การประเมินการจัดการเรียนรู้สามารถทำได้หลายวิธี ตัวอย่างเช่น

6.1 การใช้การสังเกต: การสังเกตเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการประเมินทักษะทางสังคมของเด็ก ครูสามารถสังเกตการทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหาของเด็กในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อรับรู้และเข้าใจความสามารถและความต้องการของเด็ก (Piaget, 2013)

6.2 การใช้การสัมภาษณ์: การสัมภาษณ์เป็นวิธีที่ช่วยให้ครูสามารถรับรู้และเข้าใจความคิดเห็นและความรู้สึกของเด็กได้ การสัมภาษณ์เด็กและผู้ปกครองเกี่ยวกับทักษะทางสังคมและความต้องการของเด็กช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กได้ (Vygotsky, 1978)

6.3 การสอบถาม: เครื่องมือการใช้แบบสอบถามเป็นวิธีที่ช่วยให้ครูสามารถรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของเด็กได้ การใช้แบบสอบถามที่มีการออกแบบมาเพื่อประเมินทักษะทางสังคมช่วยให้ครูสามารถรับรู้และเข้าใจความสามารถและความต้องการของเด็กได้ (Johnson & Johnson, 2009)

7. การปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

การปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ครูสามารถใช้ข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของเด็ก การใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กได้ (Slavin, 1995)

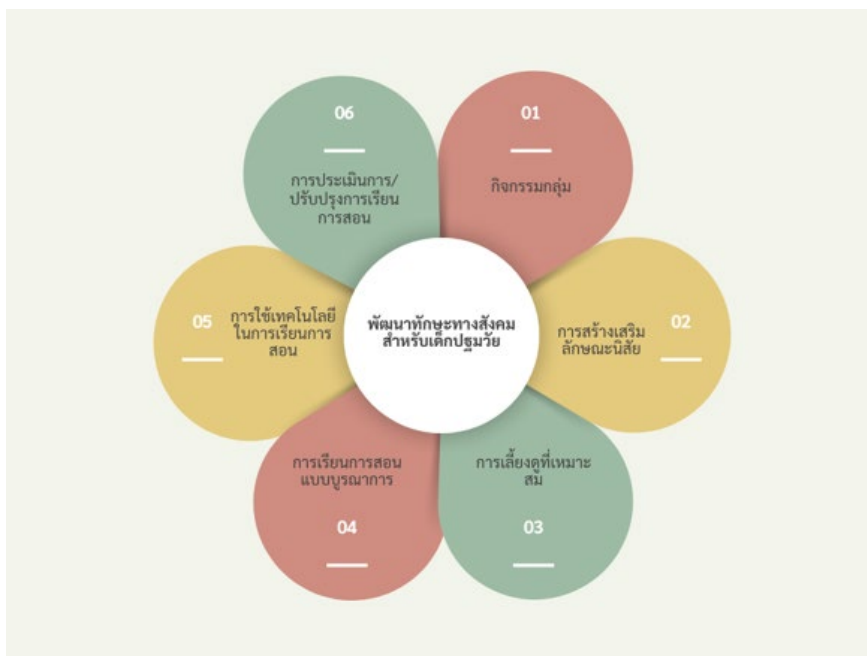
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่า การประเมินการเรียนรู้มีหลายประเภทที่สำคัญ ได้แก่ (1) การประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้ (2) การประเมินเพื่อการเรียนรู้ และ (3) การประเมินในขณะที่เรียนรู้ ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้ โดยทั้งก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินเหล่านี้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในด้านต่าง ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสร้างสรรค์นวัตกรรม การทำงานร่วมกันในทีม ทักษะการสื่อสาร ภาวะผู้นำ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ และในการประเมินเพื่อการเรียนรู้ ผู้สอนจะใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การตกลงร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน (Learning Contract), การตั้งคำถาม (Questioning), การสังเกตพฤติกรรม (Observation), การบันทึกการเรียนรู้ (Learning Journal), การประเมินตนเองและประเมินจากเพื่อน (Self and Peer Assessment), และการให้ข้อเสนอแนะย้อนกลับ (Feedback) ข้อมูลที่ได้จะช่วยให้ผู้สอนปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและสามารถเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น (อุไร ชีรัมย์ และคณะ, 2563:193-206) นอกจากนี้การประเมินและการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้มีผลต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตัวอย่างเช่น การรายงานของ Piaget (2013) พบว่าการใช้การสังเกตและการสัมภาษณ์ช่วยให้ครูสามารถรับรู้และเข้าใจความสามารถและความต้องการของเด็กได้ดีขึ้น งานวิจัยของ Vygotsky (1978) ยังชี้ให้เห็นว่าการใช้การสัมภาษณ์และการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ช่วยเพิ่มความสามารถในการสื่อสารและการแก้ไขปัญหาของเด็ก

บทสรุป

การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นในการเตรียมเด็กให้พร้อมสำหรับการเข้าสังคมและการเรียนรู้ในอนาคต การจัดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะทางสังคม เช่น การสอนผ่านการเล่น การส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การสนับสนุนจากผู้ปกครอง การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้เทคโนโลยี และการประเมินและการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ เป็นวิธีที่สามารถเสริมสร้างและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 1

การจัดการเรียนรู้ผ่านการเล่นช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมในบรรยากาศที่เป็นมิตรและผ่อนคลาย การทำงานร่วมกันช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการสื่อสารระหว่างเด็ก การสนับสนุนจากผู้ปกครองเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและความรู้สึกปลอดภัยในเด็ก การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการช่วยให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะทางสังคมในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ช่วยเสริมสร้างทักษะการสื่อสารและการแก้ไขปัญหา และการประเมินและการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของเด็ก

จากการวิจัยและการศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยพบว่าการใช้วิธีการที่หลากหลายและการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็ก การนำแนวทางและวิธีการที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเตรียมพร้อมสำหรับการเผชิญกับความท้าทายในการใช้ชีวิตในอนาคต

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2526). *แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). *การเลื่องดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5 ขวบ*. กรุงเทพฯ: โชติสุขการพิมพ์.

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). *การศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2546). *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- จุฑาทิพย์ ธรรมสิริวัฒน์ และปัทมาวดี เล่ห์มงคล. (2559). การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มในสถานรับเลี้ยงเด็กโฮมเทค. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 22(1), 76-84.
- ชาดา อุ่นประดิษฐ์ (2024). สภาพและปัญหาของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนพื้นที่จังหวัดชลบุรี. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย ศิลปากร*, 22(1), 120-134.
- ดุขฎิ อุปการ และอรปรียา ญาณะชัย. (2561). *การเสริมสร้างพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยควรเลือกใช้หลักการใด: “การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน” หรือ “การคิดเชิงบริหาร”*. *วารสารวิชาการ Veridian E – Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 8(1), 1635-1651.
- เตือนใจ ผางคำ และนันทา โพธิ์คำ. (2565). การสร้างเสริมคุณธรรมของเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัลโดยการสอนแบบไตรสิกขา. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*. 7(1). 322-334.
- ธนาพูน วงศ์ชา และรุจิรา มณีชม. (2563). เทคนิคการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตยุคสังคมดิจิทัล. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*. 14(1). 102-111.
- ธิโสภิญ ทองไทย สุพัตรา บุญเจียม ปิยะ ปรีโส นิตยา ศรีमानนท์ และลัดดา ตีอังกอง. (2566). ความรอบรู้สุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ของผู้เลี้ยงดูเด็ก เขตสุขภาพที่ 7. *วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*. 46(1). 105-155.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *การศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอ บี กราฟฟิคดีไซน์.
- ราศรี ทองสวัสดิ์. (2542). *หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา*. เอกสารประกอบการอบรมครูโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- รุ่งนภา คำไฟ. (2564). การพัฒนาทักษะทางสังคม โดยใช้กิจกรรมการเล่นบทบาทสมมติของผู้เรียนระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศศึกษา. *วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ*. 5(2), 127-134.
- สิรินทร์ ลัดดาภิรมย์ บุญเชิดชู ธีรพัชร วงศพุดเพระ และเพ็ญพนอ พ่วงแพ. (2566). วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย : สร้างเสริมได้ด้วยแนวทางการสร้างวินัยเชิงบวก. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 21(2), 36-50.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อัครพล ไชยโชค. (2562). การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ปูกลบเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 47(4), 519-538.
- อภิรดี ไชยกาล. (2022). สภาพและปัญหาของครูในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร อุบลราชธานี*, 7(3), 1187-1200.
- อุไร ชีรัมย์ พรทิพย์ ไชยโส พิกุล เอกวารงกูร และทรงชัย อักษรคิด. (2563). เทคนิคการประเมินการเรียนรู้ ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 20(1). 193-206.

- เอกชัย อีร์ภาคศิริ พนาสินธุ์ ศรีวิเศษ และวีระยุทธ สุทโธ. (2567). การบูรณาการทักษะดนตรีพื้นบ้านโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเฉลิมพระเกียรติบ้านโรงเลื่อย จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารสหวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 8(2), 66-81.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Baumrind, D. (1967). *Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior*. Genetic Psychology Monographs, 75(1), 43-88.
- Baumrind, D., & Black, A. E. (1967). *Socialization practices associated with dimensions of competence in preschool boys and girls*. Child development, 291-327.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Darling-Hammond, L. (2006). *Powerful Teacher Education: Lessons from Exemplary Programs*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. New York: Macmillan.
- Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society* (Vol. 2). New York: Norton.
- Epstein, J. L. (2001). *School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools*. Boulder, CO: Westview Press.
- Fullan, M. (2007). *The New Meaning of Educational Change*. New York: Teachers College Press.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. New York: Basic Books.
- Gee, J. P. (2007). *What video games have to teach us about learning and literacy*. New York: Palgrave Macmillan.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2009). *An educational psychology success story: Social interdependence theory and cooperative learning*. Educational Researcher, 38(5), 365-379.
- Kohlberg, L., Ricks, D., & Snarey, J. (1984). *Childhood development as a predictor of adaptation in adulthood*. Genetic Psychology Monographs.
- Kohn, A. (1993). *Punished by rewards: The trouble with gold stars, incentive plans, A's, praise, and other bribes*. Boston: Houghton Mifflin.
- Piaget, J. (2013). *Play, dreams, and imitation in childhood*. New York: Norton.
- Prensky, M. (2001). *Digital game-based learning*. New York: McGraw-Hill.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning: Theory, research, and practice* (2nd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.